

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

Mykolo Romerio universiteto
ir Kijevo nacionalinio Taraso Ševčenkos universiteto

STUDIJŲ PROGRAMOS
INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISĖ
VERTINIMO IŠVADOS

Grupės vadovas: prof. dr. Edita Gruodytė

Grupės nariai: doc. dr. Daiva Petrylaitė

Edita Ivanauskienė

Vilnius
2016

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	Intelektinės nuosavybės teisė
Studijų sritis	Socialiniai mokslai
Studijų kryptis (šaka)	Teisė
Studijų programos rūšis	Universitetinės studijos
Studijų pakopa	Antroji
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė (2 m.)
Studijų programos apimtis kreditais	120
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Teisės magistras
Studijų programos ypatumai	Jungtinė studijų programa
Aukštosios mokyklos partnerė (-ės)	Kijevo nacionalinis Taraso Ševčenkos universitetas

TURINYS

I. ĮŽANGA	4
II. PROGRAMOS ANALIZĖ	5
2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai	5
2.2. Programos sandara.....	7
2.3. Personalias	10
2.4. Materialieji ištekliai.....	11
2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas	12
2.6. Programos vadyba	15
III. REKOMENDACIJOS	16
IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS.....	18

I. IŽANGA

Ketinamą vykdyti universitetinių studijų antrosios pakopos jungtinę programą „*Intelektinės nuosavybės teisė*“ (toliau – **INT programa**), planuojamą įgyvendinti Mykolo Romerio universiteto (toliau – **MRU**) kartu su Kijevo nacionaliniu Taraso Ševčenkos universitetu (toliau – **KNTŠU**), vertino Studijų kokybės vertinimo centro (toliau – **SKVC**) sudaryta ekspertų grupė. Išorinio vertinimo tikslas – atlikti studijų programos parengimo kokybės analizę bei pateikti rekomendacijas programai tobulinti. Vertinant INT programą buvo remiamasi MRU pateiktu ketinamos vykdyti studijų programos aprašu ir 2015 m. lapkričio 3 d. vykusio ekspertų vizito į MRU rezultatais.

Išorinį vertinimą ekspertų grupė pradėjo nuo ketinamos vykdyti studijų programos aprašo ir jo priedų nagrinėjimo. INT programą vertinant vadovautasi universitetines studijas reglamentuojančiais įstatymais ir kitais normatyviniais teisės aktais, ypač Teisės studijų krypties aprašu (patvirtintas LR Švietimo ir Mokslo ministro 2015 m. liepos 23 d. įsakymu Nr. V- 831), Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašu (patvirtintas 2010 m. birželio 3 d. LR Švietimo ir Mokslo ministro įsakymu Nr. V-826), Jungtinių studijų programų bendraisiais reikalavimais (patvirtinti 2014 m. vasario 3 d. LR Švietimo ir Mokslo ministro įsakymu Nr. V-65), SKVC direktoriaus 2013 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-23 patvirtinta *Ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodika* (toliau – **Metodika**), kitais išoriniam vertinimui reikalingais dokumentais.

2015 m. lapkričio 3 d. vyko ekspertų grupės vizitas į MRU Teisė fakultetą, kur ekspertai susitiko su MRU bei nuotoliniu būdu su KNTŠU Teisės fakultetų administracijos atstovais, INT programos aprašo rengėjais, numatomais INT programos dėstytojais, socialiniais dalininkais, susipažino su MRU materialine baze (auditorijomis, biblioteka).

Vizito pabaigoje administracijos atstovai ir dėstytojai buvo supažindinti su bendraisiais ekspertų grupės pastebėjimais ir apibendrinimais.

2015 m. gruodžio 3 d. MRU buvo pateiktas INT programos išorinio vertinimo išvadų projektas su rekomendacijos, kurias Programos rengėjai turėjo įgyvendinti per 10 dienų. 2015 m. gruodžio 23 dieną MRU SKVC pateikė pagal rekomendacijas pataisytą INT programos aprašą bei pakoreguotus jo priedus. Ekspertų grupė susipažinusi su atliktomis pataisomis, pateikia šias Programos vertinimo išvadas.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai

Ketinama vykdyti *Intelektinės nuosavybės teisės* programa yra jungtinė Mykolo Romerio universiteto ir Kijevo Taraso Ševčenkos Nacionalinio universiteto dviejų metų teisės magistro studijų programa.

Intelektinės nuosavybės teisės programos tikslai yra nurodyti ir aiškūs, tačiau labai bendro pobūdžio, todėl nėra aišku, kodėl siekiant tokių tikslų būtina jungtis su kitos, ne Europos Sąjungos valstybės, Ukrainos universitetu: „rengti aukštos kvalifikacijos intelektinės nuosavybės teisės (toliau – INT) specialistus, žinančius intelektinės nuosavybės apsaugos ypatumus tarptautiniu, Europiniu ir nacionaliniais lygmenimis, galinčius paaiškinti naujausias INT tendencijas ir problematiką, analizuoti ir vertinti teisinius sprendimus, susijusius su intelektinės nuosavybės teisių panaudojimu ir gynimu, greitai ir efektyviai spręsti teises intelektinės nuosavybės apsaugos problemas, vykdyti tyrimus ir pateikti logiškus, motyvuotus ir veiksmingus sprendimus.“

Tačiau iš esmės šie tikslai neprieštarauja Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. vasario 3 d. įsakymu Nr. V-65 patvirtintų „Jungtinių studijų programų bendrųjų reikalavimų“ 3 punkte nurodytai pagrindinei jungtinei studijų programos paskirčiai – „sudaryti studentams galimybes įgyti daugiau žinių, gebėjimų ir patirties, nei gali suteikti vienos institucijos vykdoma studijų programa“, nes šiuo atveju studentai galėtų įgyti daugiau žinių, susijusių su Ukrainos intelektinės nuosavybės apsauga, kurios būtų aktualios teikiant INT paslaugas klientams, norintiems dirbti Ukrainos rinkoje, taip pat tikėtina toks universitetų bendradarbiavimas „[...] suteikt[u] galimybę skirtingų šalių studentams studijuoti, o dėstytojams dėstyti skirtingoje kultūrinėje ir akademinėje terpėje, perimti skirtingų šalių arba aukštųjų mokyklų gerąją studijų patirtį, [...], plėst[u] absolventų įsidarbinimo galimybes Lietuvoje ir užsienyje.“

Numatomi INT programos studijų rezultatai taip pat yra nurodyti ir koreliuoja su programos tikslu, tačiau visų rezultatų (pvz.: žinių įgijimo, jų taikymo, gebėjimo vykdyti tyrimus, socialinių įgūdžių, asmeninių įgūdžių ir specialiųjų įgūdžių) yra numatyta pasiekti dėstant iš esmės visus INT programos dalykus. Vizito į MRU metu INT programos rengėjai paaiškino, kad kiekviename dalyke atskirais aspektais bus įgyvendinami nustatyti INT programos studijų rezultatai, su kuo būtų galima iš esmės sutikti (išskyrus pirmąjį studijų semestrą).

INT programa grindžiama tuo, kad intelektinės nuosavybės svarba globaliame pasaulyje didėja, ir todėl reikės daugiau intelektinės nuosavybės teisės specialistų privačiame ir viešajame sektoriuje bei tuo, kad šiuo metu intensyvėja Lietuvos, Europos Sąjungos ir Ukrainos

ekonominiai, kultūriniai ir tarptautiniai ryšiai, tačiau jokių duomenų, patvirtinančių, kad tokių specialistų Lietuvoje ar Ukrainoje trūksta ir dėl to tikėtina toks poreikis ateityje išliks ar didės nėra pateikta. Dar vienas INT programos pagrindimas yra tai, kad Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės apsaugos sistema yra pastoviai vienodinama Europos Sąjungoje, todėl intelektinės nuosavybės teisės globaliame kontekste suvokimui būtų svarbu išklausti Europos Intelektinės nuosavybės teisės kursą, tačiau, kodėl tam reikia jungtinės programos su Ukrainos universitetu lieka neaišku. Todėl susidaro įspūdis, kad ši jungtinė programa iš esmės orientuota į MRU (kaip ES universiteto) teisės magistro kvalifikacinio laipsnio diplomo suteikimą, papildomai prie KNTŠU teisės magistro kvalifikacinio laipsnio diplomo, Ukrainos studentams, nes jiems tai būtų patrauklu, kas savaime, matyt, irgi gali būti pripažįstama jungtine programa, kadangi numatytas studentų mobilumas (pirmus metus studijuojama Ukrainoje, antruosius Lietuvoje).

Vizito į MRU metu paaiškėjo, kad vieningos koncepcijos neturi ir INT programos partneriai, kadangi MRU atstovai (išskyrus socialinius partnerius, kurie įžvelgia tam tikrą naudą ir Lietuvos studentams) vienareikšmiškai pažymėjo, kad INT programa skirta Ukrainos studentams, ką lyg ir liudija tas faktas, kad stojimas vykdomas per Ukrainos universitetą. Tačiau KNTŠU atstovai (tiek administracijos, tiek programos rengėjai, ir, ypač, dėstytojai) įsivaizduoja, kad Ukrainos studentai studijuos kartu su Lietuvos studentais, kas atsižvelgiant į INT programos struktūrą ir jos vykdymo organizavimą šiek tiek abejotina: studentų priėmimas organizuojamas Ukrainos universiteto, pirmasis semestras yra sudarytas iš dalykų, kurie būtini pagal Ukrainos teisės aktų reikalavimus, Ukrainoje laikomas baigiamasis egzaminas. Vizito į MRU metu taip pat sužinota, kad šiuo metu yra vykdoma panašaus pobūdžio jungtinė *Viešosios teisės* programa, kurioje studijuoja tik ukrainiečiai. Vieningos koncepcijos tarp INT programos partnerių neturėjimas laikytina tam tikra silpnybe, kadangi rengiant programą būsiami studentai ir jų poreikiai yra vienas iš esminių sėkmingos programos kriterijų, tačiau atsižvelgdami į ekspertų rekomendacijas, INT programos rengėjai patikslino INT programos aprašo 6.2 skyrių, pažymėdami, kad INT programos pagrindinė tikslinė grupė – Ukrainoje teisės bakalauro studijas baigę studentai (Ukrainos piliečiai) (psl. 33), nors studijuoti gali ir kitų šalių, tame tarpe Lietuvos, studentai, kas liudija apie tam tikrą Programos koncepcijos išgryninimą.

Kita vertus, vertinant pirminį INT programos aprašą, ekspertams abejonių sukėlė pirmasis studijų semestras, identiška suplanuotas visoms trimis pateiktoms vertinti studijų programoms (*Intelektinės nuosavybės teisė, Privatinė teisė, Sveikatos priežiūros teisė ir politika*), kurios savaime yra labai skirtingos, dėl ko akivaizdu, kad visų trijų programų studentams bus suteiktos bendro pobūdžio, neadaptuotos jų studijų programai žinios, kas laikytina šios programos silpnybe. Pirmąjį semestrą numatyti studijuoti dalykai: viešosios, procesinės ir privatinės teisės aktualijos bei profesinė ir korporatyvinė etika, panašesni į bendro pobūdžio, bet

ne gilinamojo lygmens žinių suteikimą. Susitikimo MRU metu INT programos rengėjai paaiškino, jog būtinybė INT programoje numatyti minėtus dalykus grindžiama Ukrainos teisės aktų reikalavimais. Paprašius pateikti tai įrodančius dokumentus, buvo gauti gana bendro pobūdžio reikalavimai visiems magistrantams numatyti du dalykus: *Intelektinės nuosavybės teisė* ir *Profesinę bei korporacinę etiką*. Tačiau nėra jokių nurodymų dėl konkretaus šių dalykų turinio, todėl INT programos rengėjams teko užduotis jų turinį priderinti prie antrosios studijų pakopos, t.y. suteikti gilesnes, o ne bendro pobūdžio pažintinio lygmens žinias tam, kad atitiktų magistrantūros studijoms taikomus bendruosius reikalavimus (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. liepos 23 d. įsakymas Nr. V-831). Pažymėtina, kad atsižvelgiant į ekspertų pastabas pagal galimybes buvo pakoreguoti pirmojo semestro privalomieji dalykai (psl.10, dalykų aprašai psl. 2-3, 7, 11-12, 16-17), juos susiejant su konkrečia magistro programa bei suplanavus seminarus, orientuotus į planuojamos vykdyti INT programos specifiką. Ekspertų nuomone, dabar privalomieji dalykai bus naudingesni INT programos studentams.

Išanalizavus INT programos turinį, galima konstatuoti, kad programoje studentams ketinama suteikti ES lygmens ir tarptautinio lygmens intelektinės nuosavybės teisinės apsaugos žinias, tačiau iš studijų dalykų aprašų, (pvz.: *Intelektinės nuosavybės teisė, Autorių teisės ir gretutinės teisės* ir kt.) neaišku, kaip bus perteikiamos nacionalinio lygmens (Lietuvos ir Ukrainos) žinios.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Srities stiprybe laikytinas INT programos tarpdiscipliniškumas, tarptautiškumas, vykdymas anglų kalba, analogiškų programų nebuvimas Pabaltijo regione.

INT programos tikslai dera su įvardytais programos studijų rezultatais ir atitinka studijų pakopą ir kvalifikacijų lygį.

Pagrindinės srities silpnybės – nepakankamai pagrindžiamas INT programos poreikis, pirmojo semestro dalykų ir jų turinio dalinė atitiktis INT programos tikslams.

2.2. Programos sandara

Programos sandara iš esmės atitinka formaliuosius universitetinių antrosios pakopos studijų programoms keliamus reikalavimus¹, taip pat Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. vasario 3 d. įsakymu Nr. V-65 patvirtintus Jungtinių studijų programų reikalavimus, bei Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. liepos 23 d. įsakymu Nr. V-831 patvirtino Teisės studijų krypties aprašo reikalavimus.

¹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. birželio 3 d. įsakymas Nr. V-826 „Dėl Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 67-3375).

INT programos sandaros išdėstymas atrodo logiškas, t.y. pirmiausiai bus gilinamos bendrosios teisinės žinios viešojoje ir privatinėje teisėje aktualiais viešosios teisės, privatinės teisės, proceso teisės, intelektinės nuosavybės teisės klausimais, po to bus dėstoma specialūs intelektinės nuosavybės teisės dalykai. Tačiau išanalizavus pirminius numatomų dėstyti viešosios teisės, privatinės teisės, proceso teisės dalykų aprašus, buvo atkreiptas Programos rengėjų dėmesys, kad pirmojo semestro dalykų turinys ne visada atitinka INT programos tikslus, t.y. viešosios teisės, privatinės teisės, proceso teisės dalykų, profesinės ir korporacinės etikos turinys yra daugiau orientuotas į bazines žinias, kurios iš esmės turėjo būti suteiktos studentams dar teisės bakalauro studijų metu ir nėra niekaip specifiškai siejamos su INT ar šioje sistemoje veikiančiomis tarptautinėmis organizacijomis; kai kurios potemės, atrodo, neturi nieko bendro su intelektinės nuosavybės teise (neaišku, kaip žemės ar aplinkos teisės reguliavimo aspektai siejasi su intelektine nuosavybe, ir pan.), todėl kilo abejonių, ar šių dalykų pakartojimas būtų reikalingas siekiant INT programos tikslų ir numatytų studijų rezultatų. Kaip minėta anksčiau, atsižvelgiant į ekspertų pastabas, pirmojo semestro privalomieji dalykai buvo pakoreguoti (psl.10, dalykų aprašai psl. 2-3, 7, 11-12, 16-17), juos pagal galimybes susiejant su INT magistro programa bei suplanavus seminarus, orientuotus į planuojamos vykdyti INT programos specifiką. Po atliktų korekcijų galima laikyti, kad minėti dalykai iš dalies atitinka Programos tikslą ir numatytus Programos studijų rezultatus, nes pagal galimybes buvo susieti su intelektinės nuosavybės teise.

INT programą sudaro 4 semestrai po 30 kreditų, iš viso 120 kreditų, t.y., maksimalus tokio pobūdžio programai leistinas kreditų skaičius (Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašas, 17 punktą). 90 kreditų sudaro universiteto nustatyti privalomi dalykai, profesinė praktika ir baigiamasis darbas (6 kreditai), 30 kreditų – magistro baigiamasis darbas ir valstybinis egzaminas (tai atitinka Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo 17.1-17.3 punktus). Pirmųjų metų pirmą semestrą bus dėstomi 5 dalykai, antrą semestrą – 4 dalykai ir dalis laiko skiriama baigiamajam darbui (6 kreditai), kuriuos organizuoja ir įgyvendina Ukrainos universitetas, antrųjų metų pirmąjį semestrą – dėstomi 3 dalykai ir atliekama praktika (12 kreditų), o antrąjį semestrą – rašomas baigiamasis magistrinis darbas (24 kreditai) ir laikomas valstybinis egzaminas (kaip buvo paaiškinta vizito MRU metu, to reikalauja Ukrainos įstatymai), kuriuos organizuoja ir įgyvendina MRU, išskyrus valstybinį egzaminą, kuris bus organizuojamas Ukrainos universiteto. Baigiamojo darbo rašymas išskaidytas į du etapus, tačiau kodėl taip išskaidoma nėra paaiškinta. Apraše (psl. 104) yra nurodyta, jog baigiamojo darbo pirmasis etapas, kuriam skiriami 6 kreditai, baigiasi atestacija, tačiau nėra įvertinama pažymiu, todėl iškyla tam tikra rizika, jog toks vertinimas neatitinka Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo 18 punkto, kad kiekvieno dalyko ar modulio studijos baigiamos

egzaminu arba studento savarankiškai atlikto darbo (projekto) įvertinimu. Kita vertus, kadangi magistrinio darbo rengimas yra procesas, tai, kad suplanuotas jo rengimas jau nuo antrojo semestro pradžios, laikytina tam tikru Programos privalumu, suteikiančiu studentui daugiau laiko darbo parengimui, o jo kokybė bus įvertinta gynimo metu.

Viena iš INT programos silpnybių, kad studentai neturės galimybės pasirinkti dalykų iš atitinkančių jų poreikius alternatyvų toje pačioje ar kitoje kryptyje, kas laikytina universitetinio išsilavinimo suvaržymu. Vizito MRU metu buvo paaiškinta, jog šiuo metu vykdomoje *Viešosios teisės* programoje yra 14 studentų, o pasirenkamuose dalykuose atitinkamai dalyvauja po 2 ar 3 studentus, dėl mažo studentų skaičiaus numatyti pasirenkamus dalykus būtų neefektyvu Partnerių žmogiškųjų išteklių prasme. Dėl šios priežasties šioje programoje buvo atsisakyta pasirenkamų dalykų, ką iš dalies galima pateisinti.

Vienas iš privalumų yra tai, kad INT programoje numatyta praktika ir jai skirta 12 kreditų (324 valandos), tačiau Partnerių jungtinės veiklos sutartyje ji vadinama *Magistro baigiamojo darbo praktika*, todėl nėra aiškus šios praktikos turinys. Vizito MRU metu INT programos rengėjai paaiškino, kad studento praktika bus organizuojama MRU nustatyta studentų praktikos organizavimo tvarka. Socialiniai partneriai taip pat patvirtino, kad jie priimtų šios programos studentus atlikti praktiką savo institucijose. Atsižvelgdami į ekspertų pastabas, MRU 2015-12-23 rašte Nr. 24T(11.21-20401)-82 nurodo, jog praktika neturėtų būti siejama su Magistro darbu, todėl siekiant išvengti studentų ir dėstytojų klaidinimo iki paskelbiant studentų priėmimą į INT programą bus padarytos atitinkamos Partnerių jungtinės veiklos sutarties korekcijos.

Mokymo(si) metodai, kuriais siekiama pasiekti numatomus studijų rezultatus yra įvairūs ir orientuoti į probleminį mokymą, kritišką literatūros skaitymą, atvejo analizę, praktinių užduočių sprendimą, diskusijas, darbą grupėse. Tikėtina, kad taikant šiuos metodus yra įmanoma pasiekti numatytus studijų rezultatus.

Pripažintina, kad dalykų aprašuose neatsispindi Lietuvos ir Ukrainos IN apsaugos specifika, t.y., neaišku, ar bus pristatyta tam tikra šių šalių IN apsaugos lyginamoji analizė. Beveik kiekvieną dalyką dėstys po vieną dėstytoją iš Lietuvos ir iš Ukrainos, galbūt tokiu būdu bus pateikiami skirtingi sistemų aspektai, tačiau iš pateikto INT programos aprašo nėra aišku, kaip jie skirstysis darbus.

Tačiau nepaisant tam tikrų trūkumų, išsakytų INT programos sandarai, laikytina, kad programos turinys atitinka naujausius mokslo ir technologijų pasiekimus, dalykų turinys iš esmės atitinka studijų rūšį ir studijų pakopą, dalykų turinys ir metodai leidžia pasiekti numatomus studijų rezultatus.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Pagrindinės srities stiprybės: antrojo – ketvirtojo semestro dalykų turinys atitinka studijų rūšį ir pakopą, dalykų turinys ir metodai leidžia pasiekti numatomus studijų rezultatus.

Pagrindinės srities silpnybės – pirmą semestrą numatyti studijuoti bendro pobūdžio studijų dalykai, kurie tik iš dalies siejami su intelektinės nuosavybės teise, dalykų aprašuose neatsispindi Lietuvos ir Ukrainos IN apsaugos specifika.

2.3. Personalas

Remiantis INT programos aprašu, INT programos vykdymui numatomas pasitelkti personalas atitinka teisės aktų keliamus reikalavimus, dėstytojų kvalifikacija tinkama ir jų skaičius pakankamas numatomiems studijų rezultatams pasiekti.

Programoje dėstys 4 profesoriai (22 proc.) (reikalaujama, jog turi būti ne mažiau kaip 20 proc.), 12 docentų ir 1 asistentas (78 proc.). Programos apraše (psl. 17-18, 21-22), nurodoma, jog visi dėstytojai turi daktaro mokslinį laipsnį, tačiau iš Ukrainos dėstytojų CV ne visada tas atsispindėjo. Nurodžius, jog, pvz.: dėstytojų Anatolij Kodynets, Ingos Kryvosheyinos ir Anatolii Miroshnychenko CV nėra duomenų apie jų mokslinį laipsnį, MRU pateikė papildytus dėstytojų CV, kuriuose yra pateikti duomenys, jog šie asmenys turi daktaro mokslinį laipsnį, taip pat MRU informavo, kad ketvirtasis dėstytojas, Leonid Komziuk, programoje nebedėstys ir jį pakeis nauja dėstytoja – dr. L. Maidanyk, turinti daktaro laipsnį.

Dėstytojai yra savo srities profesionalai, daugelis iš jų turi didesnę nei 10 metų teisinio ir pedagoginio darbo praktiką. Daugelis dėstytojų yra ne tik pedagoginiai darbuotojai, bet taip pat ir teisės srities praktikai arba buvę teisės srities praktikai: advokatai, teisėjai, teisėjų padėjėjai, kas laikytina INT programos privalumu.

MRU numatomo personalo publikacijų skaičius ir turinys leidžia teigti, kad MRU personalo vykdomi moksliniai tyrimai yra tiesiogiai susiję su analizuojama programa, tačiau Ukrainos universiteto dėstytojų CV forma neunifikuota ir dažnai trūksta informacijos apie jų rašytus straipsnius, publikacijas, arba ta informacija pateikiama ukrainiečių kalba, todėl įvertinti, ar jų vykdomi moksliniai tyrimai susiję tiesiogiai su analizuojama programa, sudėtinga. Iš tiek, kiek galima suprasti, mokslinės produkcijos, susijusios su intelektinės nuosavybės teise, yra mažuma pas daugumą Ukrainos dėstytojų, tačiau visumoje, manytina, kad reikalavimas, jog bent 60 procentų krypties dalykų dėstytojų mokslinės veiklos kryptis turi atitikti jų dėstomus dalykus, yra tenkinamas.

Didesniosios numatomo personalo dalies anglų kalbos lygis C1, kitų ne mažesnis nei B2.

Keletas dėstytojų, pvz.: Anatoly Kodeynets dėstys net tris dalykus, trys dėstytojai po du dalykus. Tačiau dalykui yra priskiriami du dėstytojai, taip pat minėti dėstytojai dalykuose dėstys

ne daugiau nei 25 procentus dalyko apimties (Aprašo psl. 30), todėl tikėtina, kad dėstyimo kokybė dėl to neturėtų nukentėti.

INT programoje suplanuotas glaudus bendradarbiavimas tarp dėstytojų iš Partnerių universitetų, kadangi beveik visuose dalykuose (išskyrus *Viešosios teisės aktualijas, Profesinę ir korporacinę etiką*) numatyta bent po vieną dėstytoją iš skirtingų aukštųjų mokyklų, kas laikytina INT programos privalumu ir skirtingo nacionalinio konteksto perteikimo galimybe, tačiau iš programos aprašo nėra aiškus šio bendradarbiavimo techninis aspektas.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Pagrindinės srities stiprybės – INT programos vykdymui pasitelktas personalas turi pakankamą dėstyimo patirtį, nemaža dalis dėstytojų yra ir praktikai.

Pagrindinės srities silpnybės – kai kurių KNTŠU dėstytojų CV nepateiktos jokios publikacijos, dalis Programos dėstytojų dalimi krūvio dėsto po keletą skirtingų dalykų.

2.4. Materialieji ištekliai

Kaip nurodyta Apraše (psl. 24-29) ir kaip teko įsitikinti ekspertams vizito į MRU metu, Teisės fakultetas turi gerai įrengtas auditorijas, pritaikytas didesniems ir mažesniems studentų srautams (auditorijos, skirtoms bendrosioms paskaitoms turi iš viso 1748 vietas, auditorijos seminarams turi iš viso 2533 vietas, skaityklos su internetu – 23 vietas). Auditorijų ir vietų skaičius INT programai realizuoti yra daugiau nei pakankamas. Ekspertai neturėjo galimybių realiai įvertinti auditorijų ir kitų išteklių pakankamumo KNTŠU, tačiau pasitikint INT programos apraše pateikta informacija materialinė bazė laikytina pakankama.

Apraše (psl. 26) nurodyta, jog MRU turi apie 1300 stacionarių ir nešiojamųjų kompiuterių, daugiau kaip 200 spausdintuvų ir skanerių. Studentai gali visada naudotis internetiniais informaciniais resursais ne tik MRU, bet ir iš namų. MRU centriniai rūmai turi 19 kompiuterizuotų klasių su 315 kompiuteriais aprūpintų darbo vietų.

MRU esantys bibliotekos resursai (247,1 tūkstančiai vnt. knygų, 14 skaityklų, 410 vietų skaitymui, bevielis internetas, 145 kompiuterizuotos darbo vietos, 7 skaneriai) yra pakankami. Bibliotekos darbo laikas lankstus ir atitinkantis studentų poreikius. MRU yra nemažai prenumeruojama užsienio teisinių duomenų bazių pvz., *HeinOnline, Kluwer Law International Journal Library ir kt., Oxford Journals Online, Kluwer Law International Journal Library, Westlaw UK ir kt.*, įskaitant ir labai patogią nacionalinę *Infolex.Praktika* duombazę. Prieiga prie universiteto prenumeruojamų elektroninių knygų ir žurnalų duomenų bazių, yra patogi - tą studentai gali daryti ir iš savo asmeninių kompiuterių. MRU įdiegta elektroninė studijų aplinka Moodle, kuri nuo 2012 metų prieinama ir per išmaniuosius telefonus, palanki studentams.

Kaip pažymima INT programos apraše (psl. 29), KNTŠU biblioteka yra viena seniausių Ukrainoje, kurioje yra daugiau nei 3,5 mln. šaltinių kopijų. Programos ekspertai neturėjo realių galimybių įvertinti, kiek ir kokia literatūra betarpiškai siejasi su ketinama vykdyti programa, tačiau vizito metu Programos dėstytojai patvirtino, kad Programos vykdymui literatūros yra pakankamai, kad universitetai užtikrina dėstytojui reikalingų leidinių įsigijimą. Vis tik reikia pastebėti, kad Apraše Partnerių ištekliai (turimos patalpos paskaitoms (auditorių ištekliai), bibliotekos ištekliai, įrangos ištekliai, metodiniai ištekliai) aprašomi bendrai, neišskiriant būtent šiai INT programai numatomų išteklių. Apraše nurodyta tik tai, kad įsigyta naujos literatūros intelektinės nuosavybės teisės apsaugos tematika (7 knygos), taip pat nurodyta, kad MRU turi ne vieną elektroninę duomenų bazę, kur galima rasti žurnalų intelektinės nuosavybės apsaugos tematika, kas rodo MRU tam tikrą specifinį ruošimąsi šiai programai.

INT programos apraše (psl. 109-114) yra aprašomas praktikos atlikimas, kuris bus organizuojamas MRU. Apraše numatyta, kad bus atliekama dviejų rūšių praktika – susipažinimas su atitinkamų institucijų funkcijomis bei specialių užduočių atlikimas. Tačiau nei INT programos apraše, nei dalyko apraše nekonkretizuojama, į kokias konkrečiai institucijas planuojama nukreipti studentus. Ekspertų nuomone, šiek tiek abejotinas teiginys praktikos dalyko apraše (psl.109), kad studentai galės komunikuoti priimančios institucijos darbine kalba, kas reikštų, kad atlikdami praktiką Lietuvos organizacijoje, jie turėtų gebėti kalbėti lietuvių kalba. Susitikimo su soc. partneriais MRU metu kiekvienas jų buvo pasirengę priimti bent po kelis studentus ir teigė, kad yra užduočių, kurioms kalbinis barjeras nebūtų kliūtis.

Viską apibendrinus darytina išvada, jog MRU patalpos, įranga ir metodiniai ištekliai studijoms yra tinkami ir jų pakanka.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Pagrindinės srities stiprybės – puikios patalpos studijoms ir jų įvairovė, turima techninė įranga bei metodiniai ištekliai, bibliotekos resursai (tiek popieriniai egzemplioriai, tiek elektroninės duomenų bazės) ir jų, ypatingai elektroninių, prieinamumas studentams.

Pagrindinės srities silpnybės – nepakankamas Programos vykdymui reikalingos literatūros detalizavimas (t.y. nėra aišku, kur galima surasti dalykų aprašuose įvardytus šaltinius), neaiški praktikos atlikimo bazė.

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

Studentų priėmimo į INT programą reikalavimai (stojantieji privalo turėti aukštąjį universitetinį pirmosios studijų pakopos teisės kvalifikacinį laipsnį bei mokėti anglų kalbą ne žemesniu nei B2 lygiu, vadovaujantis Europos Tarybos patvirtintais „Bendraisiais Europos kalbų

metmenimis“) atitinka 2010 m. birželio 3 d. Švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-826 patvirtintame Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų apraše numatytus reikalavimus bei 2014 m. vasario 3 d. Švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-65 patvirtintus Jungtinių studijų programų bendruosius reikalavimus.

Studentų priėmimą vykdys Kijevo nacionalinis Taraso Ševčenkos universitetas pagal savo studentų priėmimo taisykles, kurios skelbiamos tik ukrainietišškai minėto universiteto puslapyje: <http://www.univ.kiev.ua/ru/abit/rules>. Remiantis INT programos aprašu, studentas, atitinkantis viršuje minėtus reikalavimus, ir norintis studijuoti šioje programoje turės išlaikyti du egzaminus: vieną užsienio kalbos ir kitą specialybinių. Specialybinis egzaminas bus organizuojamas anglų kalba. Kaip paaikšino MRU, į Programą stojantys užsienio šalių studentai turės kreiptis į KNTŠU Užsienio studentų parengimo skyrių ir gauti iš jo pakvietimą, kurį pateiks universitetui kartu su asmens tapatybę ir išsilavinimą (teisės bakalauro laipsnį) patvirtinančiais dokumentais, taip pat sumokėti studijų mokesťį. Jei tai būtina pagal Ukrainos nustatytas taisykles, stojantysis turės gauti Ukrainos vizą. Užsienio šalių studentams vietoje egzamino raštu numatytas pokalbis (interviu) su stojančiuoju. Atsižvelgus į ekspertų rekomendaciją, Programos rengėjai informavo, jog svarstomas klausimas suvienodinti stojimo į Programą reikalavimus Ukrainos ir užsienio šalių studentams atliekant atitinkamų teisės aktų bei stojamojo egzamino programos pakeitimus. Studentai į programą bus atrenkami Jungtinio priėmimo komiteto, sudaryto iš abiejų universitetų lygaus skaičiaus atstovų. Jie dalyvaus egzamino vertinime ir patvirtins galutinį kandidatų sąrašą. Kaip paaikšino Kijevo nacionalinio Taraso Ševčenkos universiteto atstovai 2015 m. lapkričio 3 d. vizito MRU metu specialybinis egzaminas skirtas patikrinti bendrąsias teisės žinias. Taip pat INT programos apraše nurodoma, jog jeigu studentų kvalifikacijos yra vienodo lygio, priimant studentą bus atsižvelgiama į lyčių lygybę ir specialus dėmesys bus skiriamas neįgaliems kandidatams. Iš Aprašo nėra aišku, kaip bus formuojamas stojamasis konkursinis balas, kokį stojamojo balą sudarys kalbos egzaminas, kokį – specialybinis egzaminas, INT programos rengėjai turi tai patikslinti INT programos apraše.

Iš pateikto INT programos aprašo susidaro įspūdis, kad INT programa orientuota labiau į ukrainiečių studentų priėmimą. 2015 m. lapkričio 3 d. vizito MRU metu INT programos aprašo rengimo grupės nariai iš esmės tą ir patvirtino, taip pat paaikšino, kad ateityje tikisi, kad joje dalyvaus ir studentai iš kitų šalių: Baltarusijos ir pan.

KNTŠU informaciją apie priimtus studentus ir jų pateiktus dokumentus turi pateikti MRU mažiausiai prieš tris mėnesius iki privalomo mobilumo pradžios (Sutarties 4.3 punktas). Tai būtina, nes studentų bakalauro diplomai turi būti pateikti SKVC dėl įgytos kvalifikacijos pripažinimo, ir jeigu studentų bakalauro diplomai nepripažįstami, jie nepriimami į kitų metų studijas MRU. Rekomenduotina, kad stojančiųjų bakalauro diplomai būtų pateikti MRU ir

vertinami SKVC jau priėmimo į INT programą Kijevo nacionaliniame Taraso Ševčenkos universitete metu, nes gali susidaryti situacija, kad studentas prasimokęs metus KNTŠU sužinos, kad jis negali tęsti studijų MRU. Tai iš esmės iš anksto užprogramuotas konfliktas, dėl ko gali ateityje nukentėti studentas(-i).

Programoje numatyti studijų metodai (Aprašas, p. 30-32) yra labai įvairūs: į studentus orientuotas probleminis mokymas, kritiškas literatūros skaitymas, atvejo analizė, praktinių užduočių sprendimas, diskusijos, darbas grupėse. Numatyti metodai leidžia pasiekti studijų rezultatus.

Studentų pasiekimų vertinimo sistema yra gana aiški, daugeliu atvejų tamptai susijusi su studijų metodais. Dominuoja trys pagrindiniai atsiskaitymo metodai: dalyvavimas seminaruose (20-25 proc.), tarpinis atsiskaitymas (15-30 proc.) ir egzaminas (50-60 proc.). Pati įvardytų atsiskaitymų forma yra įvairi, nors tarpiniame atsiskaityme ir egzamine dominuoja testo tipo klausimai (atviri arba su atsakymais).

Abejonių kelia baigiamojo (magistrinio) darbo rengimas bei jo gynimas ir baigiamojo egzamino turinio, reikalavimų ir jo metu tikrinamų žinių apimtis bei, ypač šių dviejų baigiamųjų vertinimų organizavimas, vertinimo sistema. Neaišku, kaip bus užtikrinamas bendradarbiavimo principas, ar atsispindės programos dvi-nacionališkumas vertinant studentų žinias ir pasiekimus. Tai INT programos rengėjai turi patikslinti programos apraše.

Programos apraše detalai aptariamas išklaustytų ir įvertintų dalykų įskaitymo procesas ir tvarka Partnerių universitetuose, kiek to reikalauja atitinkami nacionaliniai teisės aktai.

Iš studijų dalykų aprašų nėra aišku, kaip realiai bus organizuojamas studijų procesas, kadangi daugumą dalykų planuoja dėstyti dėstytojai iš abiejų universitetų. Tačiau Partnerių jungtinės veiklos sutarties 6.2 punkte ir pakoreguotame INT programos apraše (30 psl.) teigiama, kad prieš akademinį metų pradžią Partneriai susitars dėl vizituojančių profesorių kontaktinių valandų skaičiaus, vizituojančių profesorių paskaitos bus vedamos dėstytojams atvykus į Partnerio universitetą arba videokonferencijos būdu, taip pat dėstytojai kontaktuos tarpusavyje dalykų dėstytojų metu. Tokiu būdu dalyko dėstytojų procesas ir eiga paliekama daugiau individualiems atskirų dalykų dėstytojų sprendimams, kas savaime gali apsunkinti kokybišką studijų procesą, ypač, kad bent dalis studijų planuojama organizuoti nuotoliniu būdu, kas savaime neatstoja betarpiško bendravimo, kad ir kokios modernios technologijos būtų taikomos.

Studentų mobilumas yra esminė ir integruota Programos dalis: studentai studijuos abiejų Partnerių universitetuose (Sutarties 9.1 punktas). Remiantis INT programos aprašu (p. 27) pirmuosius metus (du semestrus) studentai studijuos KNTŠU, o antruosius metus (du semestrus) - MRU, baigiamojo egzamino laikyti grįš į KNTŠU. Vykdydami privalomą mobilumą Programos studentai savo lėšomis finansuos kelionės bei apgyvendinimo, pragyvenimo, vizos

(leidimo laikinai gyventi), tarptautinio sveikatos draudimo, galiojančio Partnerio šalyje, kurioje vyksta studijos, knygų įsigijimo, kopijavimo išlaidas, studentų atstovybių mokesčius bei mokės už bendro pobūdžio paslaugas, teikiamas kitiems Partnerio, kuriame vyksta studijos, studentams (Sutarties 9.2 punktą). Taigi, remiantis Partnerių jungtinės veiklos sutartimi, INT programos studentai, vykdydami privalomą mobilumą padengia visas su tuo susijusias išlaidas.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Pagrindine šios srities stiprybe laikytina studijų metodų ir studentų pasiekimų vertinimo metodų įvairovė, tai, kad didžiąją daugumą dalykų dėstys keli Partnerių universitetų dėstytojai taip užtikrinant studentams perteikiamų žinių įvairovę.

Pagrindinė srities silpnybė – nedetalizuotas specialybinis stojamasis egzaminas, dėstytojų iš Partnerių universitetų bendradarbiavimas paliktas pačių dėstytojų nuožiūrai, nedetalizuotas vadovavimo baigiamiesiems darbams procesas.

2.6. Programos vadyba

INT programos apraše (psl. 34) nurodoma, kad už INT programos valdymą ir vadybą bus atsakingi abu universitetai partneriai. Tam bus sudaromas Jungtinis programų komitetas lygiais atstovavimo pagrindais, jo statutą patvirtinus abiejų Partnerių kompetentingoms institucijoms. Jungtinis programų komitetas bus atsakingas už siūlymus dėl studentų priėmimo, programos atnaujinimo, priežiūros. Šio komiteto sprendimai turės būti teikiami kiekvieno Partnerio kompetentingų institucijų (pvz.: Senato, Rektorato ir MRU Studijų kokybės užtikrinimo komiteto) galutiniam patvirtinimui.

Už praktinį INT programos įgyvendinimą bus atsakingi abiejų Partnerių universitetų Teisės fakultetai, taip pat kiekvienas Partneris turės paskirti koordinatorių už praktinį programos vykdymą. Partnerių jungtinės veiklos sutarties 3.3 punkte nurodyta, jog Jungtinį programų komitetą sudarys kiekvieno Partnerio Fakulteto jungtinių programų koordinatoriai, po vieną kiekvienos Programos vadovą iš kiekvieno Partnerio, studentų atstovai ir socialiniai partneriai. Tačiau nėra nurodyta, kaip bus atstovaujami socialiniai partneriai ir studentų atstovai, kiek vietų jiems bus skiriama, kokia bus balsavimo tvarka, todėl darytina išvada, kad šis klausimas dar nėra išdiskutuotas tarp programos Partnerių.

Taip pat praktiniam INT programos įgyvendinimui universitete MRU taikys savo vidinę studijų kokybės užtikrinimo sistemą, pagal kurią *Senatas, Rektoratas ir Studijų kokybės užtikrinimo komitetas* yra atsakingi už Universiteto studijų kokybės politikos formavimą ir įgyvendinimą, *Fakultetai, Institutai, Studijų programų komitetai* yra atsakingi už studijų programų kokybę ir jų realizavimą, *Mokslo reikalų centras* yra atsakingas už iniciatyvą bei politiką, užtikrinančių studijų kokybę parengimą, studijų proceso kokybę, koordinavimą ir

paramą studijų programų kūrimui ir atnaujinimui, universiteto dėstytojai yra atsakingi už dalykų, kuriuos jie dėsto, kokybę, studentai atsako už jų asmeninius mokymosi rezultatus ir jų studijų kokybę. Atsižvelgiant į ekspertų rekomendacijas, buvo pateikta esminė informacija apie analogišką sistemą KNTŠU. Pateiktos informacijos pagrindu laikytina, kad INT programos kokybės priežiūra ir priemonės (ypatingai iš MRU pusės) yra tinkamos bei pakankamos.

Vizito metu, pokalbių tiek su MRU, tiek ir su KNTŠU socialinių partnerių atstovais metu paaiškėjo, kad jie aktyviai dalyvavo programos rengime, teikė savo siūlymus ir pastebėjimus, į ką programos aprašo rengėjai pagal galimybes atsižvelgė.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Srities stiprybe laikytina tai, kad į Programos rengimą ir įgyvendinimo priežiūrą įtraukti socialiniai partneriai. Iš MRU pusės yra sukurta visus lygius apimanti studijų programos kokybės vertinimo sistema su apibrėžtomis toje sistemoje dalyvaujančių asmenų funkcijomis.

Srities silpnybe laikytina nepakankamai išgrynintas atsakomybės už Programos įgyvendinimą ir priežiūrą paskirstymas ir sprendimų priėmimas tarp programos Partnerių.

III. REKOMENDACIJOS

Rekomendacijos, kurias Programos rengėjai turi įgyvendinti per 10 dienų:

3.1 Detalizuoti ir konkretizuoti tikslinę(-es) grupę(-es), kuriai(-ioms) studijuoti skirta Programa, ir atitinkamai suderinti stojantiesiems keliamų žinių bei jų patikrinimo reikalavimus **(Atsižvelgta)**;

3.2. Pertvarkyti pirmąjį studijų semestrą, kad programoje nustatyti dalykai atitiktų antrajai studijų pakopai keliamus reikalavimus (t.y. siūlomų dalykų turinys būtų orientuotas į planuojamos vykdyti programos specifiką ir suteiktų aukštesnio nei žinojimo lygmens žinias) **(Atsižvelgta tiek, kiek neprieštarauja Ukrainos teisės aktams)**;

3.3. Įvertinti, ar kai kuriuose dalykų aprašuose nustatytas egzaminavimas žodžiu atitinka Partnerio teisinį reguliavimą ir esant neatitikimams tai suderinti **(Atsižvelgta)**;

3.4. Pakoreguoti dalyko „Magistro baigiamojo darbo praktika“ pavadinimą, kad nebūtų sąsajos su baigiamuoju darbu, o jeigu tokią sąsają norima išlaikyti, tuomet tai turėtų atsispindėti šio dalyko apraše. Konkretizuoti dalyko „Magistro baigiamojo darbo praktika“ turinį, aiškiau apibrėžti praktikos eigą bei tikslus, atlikimo metodus bei laukiamus rezultatus **(Atsižvelgta)**;

3.5. Pateiktuose dėstytojų gyvenimo aprašymuose, kur trūksta, pateikti akademinis, mokslinius pasiekimus, mokslinės produkcijos sąrašus **(Atsižvelgta)**;

3.6. Išgryninti ir pateikti aiškia ir konkrečia dėstytojų iš Partnerių universitetų bendradarbiavimo schemą studijų proceso metu **(Atsižvelgta iš dalies)**.

3.7. Aiškiau apibrėžti Programos kokybės kontrolės mechanizmą ir jo užtikrinimo metodus KNTŠU (**Atsižvelgta**).

Kitos rekomendacijos:

3.1. Atlikus kruopštesnę ir detalesnę darbo rinkos poreikių analizę, siūlytina patikslinti Programos tikslą, atsižvelgiant į numatytą Programos dalykinį turinį, įvertinant tai, kad dalis pirmojo semestro dalykų privalomi remiantis Ukrainos teise.

3.2. Rekomenduotina numatyti galimybę Programos studentams bent dalį studijuojamų dalykų rinktis kaip alternatyvas.

3.3. Parengti dėstytojų mobilumo ir dėstytojų bei administracijos bendradarbiavimo gaires tiek studijų procese, tiek ir programos marketinge.

3.4. Aiškiau apibrėžti Programos kokybės kontrolės mechanizmą ir jo užtikrinimo metodus atsižvelgiant į Programos tarptautiškumą, ypač iš KNTŠU pusės.

IV. Apibendrinamasis įvertinimas

Mykolo Romerio universiteto ketinama vykdyti studijų programa *Intelektinės nuosavybės teisė* vertinama teigiamai.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	2
2	Programos sandara	2
3	Personalas	2
4	Materialieji ištekliai	4
5	Studijų eiga ir jos vertinimas	3
6	Programos vadyba	3
	Iš viso:	16

1-Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)

2-Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)

3-Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)

4-Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas: prof. dr. Edita Gruodytė

Grupės nariai: doc. dr. Daiva Petrylaitė

Edita Ivanauskienė